

ЗАКОН ЗА БИБЛИОТЕКИТЕ*

I ОПШТИ ОДРЕДБИ

Предмет на уредување

Член 1

Со овој закон се уредуваат вршењето на дејноста на библиотеките, работењето на библиотеките, основањето, видовите библиотеки, организацијата, координацијата, стручните звања, надзорот и други прашања што се од значење за вршење на дејноста на библиотеките во Република Македонија.

Библиотечен материјал

Член 2

(1) Библиотечен материјал се објавени печатени и електронски публикации, носачи на тон, односно на тон и слика и други поинаку умножени публикации, како: книги, брошури, весници, списанија, докторски дисертации, магистерски трудови, скрипти, ракописи, каталози, проспекти, плакати, летоци, програми, картографски и нотен материјал, репродукции на уметнички дела, разгледници, календари, фотографии и други дела изработени во техника сродна на фотографската, компјутерски програми, носачи на тон и на тон и слика (грамофонски плочи, аудио и видеокасети, компакт дискови, магнетофонски, магнетни и други материјали, ЦД-ромови и слично) дијапозитиви, микрофилмови, микрофиши, информативни материјали создадени со репрографски техники на кој било начин и форма, електронски бази на податоци и други публикации.

(2) Библиотечниот материјал што е утврден како библиотечно добро согласно со Законот за заштита на културното наследство, како и реткиот библиотечен материјал утврден со општ акт на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на културата (во натамошниот текст: министерот), се наоѓаат под посебен правен режим на заштита како културно наследство, согласно со Законот за заштита за културното наследство.

(3) Библиотечниот материјал и библиотечното добро го сочинуваат библиотечниот фонд на библиотеката.

II ВИДОВИ БИБЛИОТЕКИ, ОСНОВАЊЕ И ПРЕСТАНОК СО РАБОТА

Библиотека

Член 3

(1) Библиотеката е непрофитна установа од областа на културата, која во согласност со стручните начела одржува библиотечни фондови, извори на информации и обезбедува пристап и користење на истите, обезбедува услуги на меѓубиблиотечно позајмување, како и услуги на странски извори на информации.

(2) Библиотеката во смисла на овој закон врши набавување, чување, истражување, собирање, средување, стручно и научно обработување, проучување и давање на користење библиотечен материјал, како и прибирање, обработка и презентирање на информации и податоци за библиотечниот материјал (во натамошниот текст: библиотечна дејност).

(3) Библиотеката е отворена за јавноста и преку користењето на библиотечниот материјал го шири образованието и трајно ги задоволува културните и другите потреби на пошироката јавност, придонесува за унапредување на стручната и научно-истражувачката работа и за развојот на образованието, културата, науката и другите дејности, како и развива интерактивна комуникација со корисниците заради користење и популаризација на публикациите и другиот информативен материјал.

---

* "Службен весник на РМ" бр. 66/04.

Библиотечна дејност

Член 4

- (1) Библиотечната дејност е дејност од јавен интерес.
- (2) Библиотечната дејност според одредбите на овој закон ја вршат библиотеките.
- (3) Библиотечна дејност можат да вршат и други правни лица, доколку се регистрирани за вршење на библиотечната дејност и истата ја вршат во посебно организиран дел, под услови утврдени со овој и друг закон, како библиотека во состав.

Примена на други прописи

Член 5

- (1) На основањето, работата и престанокот на библиотеките, раководењето, управувањето, одлучувањето, финансирањето и управниот надзор се применуваат одредбите на Законот за културата, доколку со овој и друг закон поинаку не е определено.
- (2) Заштитата на библиотечното добро се врши согласно со овој закон и Законот за заштита на културното наследство.

Видови библиотеки според основачот

Член 6

- (1) Библиотеките според основачот можат да бидат јавни (национални и локални) и приватни.
- (2) Национална библиотека може да основа Владата на Република Македонија, а локална библиотека може да основаат општините, градот Скопје и општините во градот Скопје.
- (3) Приватна библиотека може да основа домашно и странско правно и физичко лице, под услови и на начин утврдени со овој и друг закон.
- (4) Библиотеките во својот состав можат да имаат и организациони единици што се наоѓаат надвор од седиштето на библиотеката. Библиотеките својата дејност можат да ја вршат и вон од своето седиште или деловни простории преку подвижни библиотеки.

Видови библиотеки според предметот на работа

Член 7

- (1) Библиотеките според предметот на својата работа можат да бидат општи и специјализирани.
- (2) Општи се библиотеките чија дејност тематски е наменета за задоволување на општообразовните, културните и другите потреби на граѓаните.
- (3) Специјализирани се библиотеките чија дејност тематски е наменета за задоволување на потребите за стручна и научно-истражувачка работа, како и за потребите на различни целни групи на корисници како училишни, универзитетски, стручни и други библиотеки.
- (4) Видот на библиотеката, во зависност од функцијата, се утврдува со актот за нејзиното основање.

Посебни услови за почеток со работа на библиотеката

Член 8

- (1) Библиотеката, согласно со закон може да почне со работа ако ги исполнува следниве посебни услови:
  1. да се обезбедени основни средства за почеток со работа;
  2. да се обезбедени финансиски средства за одржливо вршење на дејноста;
  3. да постои елаборат за основање на библиотеката;
  4. да се обезбедени соодветни простории и опрема за чување и користење на библиотечниот фонд;
  5. да е обезбеден библиотечен материјал и
  6. да има вработено соодветен стручен кадар.
- (2) За исполнување на условите од ставот (1) на овој член, министерот донесува решение по претходно прибавено мислење од матичната библиотека.

(3) Против решението од ставот (2) на овој член може да се изјави жалба до комисија на Владата на Република Македонија. Жалбата не го одлага решението.

(4) Стандардите за одредување на видовите на библиотеките, за нивната работа, за сместување и чување на библиотечниот материјал и библиотечната документација, ги пропишува министерот.

Процена на работата на библиотеката

Член 9

Органот на државната управа надлежен за работите од областа на културата (во натамошниот текст: Министерството), на секои пет години од денот на добивањето на решението за исполнување на условите за работа на библиотеката, задолжително врши процена на исполнувањето на условите за работа на библиотеката.

Престанок со работа на библиотеката

Член 10

(1) Библиотеката може да престане со работа, ако не ги исполнува посебните услови за почеток со работа.

(2) Основачот одлучува за престанок на библиотеката, доколку библиотеката не ја врши дејноста или престане интересот за чие остварување е основана.

(3) Во случај на престанок со работа на јавна библиотека, одлуката за престанок на библиотеката мора да содржи и одредби за заштита и сместување на библиотечниот материјал и библиотечната документација во друга соодветна јавна библиотека.

(4) Доколку Министерството при процената за исполнување на условите за работа од членот 9 на овој закон, утврди дека библиотеката не ги исполнува условите од членот 8 на овој закон, министерот по претходно прибавено мислење од матичната библиотека, донесува решение со кое престанува да важи решението за исполнување на условите за отпочнување со работа на библиотеката.

(5) Пред донесувањето на решението од ставот (4) на овој член, министерот со решение определува рок во кој библиотеката треба да ги исполни условите од членот 8 на овој закон.

(6) Против решението од ставовите (4) и (5) на овој член, може да се изјави жалба до комисија на Владата на Република Македонија. Жалбата не го одлага решението.

III ОСНОВАЊЕ, РАКОВОДЕЊЕ, УПРАВУВАЊЕ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ЛОКАЛНИ И ПРИВАТНИ БИБЛИОТЕКИ

Основање на локални библиотеки

Член 11

(1) Советот на општините, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, донесува одлука за основање на локална библиотека, според услови и стандарди утврдени со овој закон.

(2) Локалната библиотека има статут, со кој се уредува работата и организацијата на библиотеката, името, седиштето, предметот на работа и други прашања што се од значење за работата на библиотеката утврдени со овој или со друг закон.

(3) Советот на општините, на градот Скопје и на општините во градот Скопје дава согласност на статутот.

Раководење со локални библиотеки

Член 12

(1) Орган на раководење на локалната библиотека е директорот.

(2) Градоначалникот го избира и разрешува директорот на библиотеката.

(3) Директорот на библиотеката се избира по пат на јавен конкурс што се објавува преку средствата за јавно информирање, најдоцна три месеца пред истекот на мандатот на претходниот директор. Конкурсот го распишува градоначалникот.

(4) Кандидатите ги доставуваат потребните документи согласно со конкурсот до управниот одбор на библиотеката. Кандидатите за директор задолжително доставуваат свој предлог на програма за развој на установата.

(5) Пристигнатите документи ги разгледува тричлена комисија формирана од Управниот одбор на библиотеката. Комисијата е должна во рок од пет дена од завршување на конкурсот да ги разгледа доставените документи.

(6) Комисијата доставува предлог на кандидати до градоначалникот.

(7) Градоначалникот, во рок од 15 дена од денот на добивањето на предлогот врши избор на директор.

(8) Директорот се избира со мандат од четири години.

(9) Кандидатите кои не се избрани, во рок од осум дена од денот на приемот на одлуката на градоначалникот, имаат право на жалба во однос на спроведувањето на постапката за избор на директор до Второстепената комисија на Владата на Република Македонија надлежна за решавање на прашања од областа на работните односи.

(10) Против одлуката на комисијата од ставот (9) на овој член, кандидатот има право на тужба до надлежниот основен суд.

(11) Посебните услови за избор на директор и постапката се уредуваат со статутот на библиотеката.

(12) Во случај кога не е избран директор на библиотеката или предвреме му престанал мандатот, градоначалникот веднаш именува вршител на должноста директор, без конкурс, од редот на вработените. Вршителот на должноста директор се именува за време до изборот на директор на библиотеката, а најдолго за шест месеци.

(13) Вршителот на должноста директор ги има сите права и обврски на директор на библиотеката.

Управување со локална библиотека

Член 13

(1) Орган на управување на локалната библиотека е управниот одбор.

(2) Управниот одбор го сочинуваат пет претставници кои ги именува советот на општините, на градот Скопје и на општините во градот Скопје од кои тројца се претставници од редот на истакнати поединци од областа на културата и двајца претставници од редот на вработените во библиотеката, стручни и компетентни лица.

(3) Управниот одбор на библиотеката го донесува статутот на библиотеката, ги утврдува политиката и принципите за развој на библиотеката, ја предлага годишната програма за работа на библиотеката, финансискиот план и годишната сметка на библиотеката и врши други работи утврдени со актот за основање и статутот.

(4) Другите прашања поврзани со работата на управниот одбор се регулираат со статутот на библиотеката.

Финансирање на локалните библиотеки

Член 14

(1) Средствата за финансирање на дејноста на локалните библиотеки се обезбедуваат на начин и постапка утврдени со закон.

(2) Библиотеката до советот на општините, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, доставува на усвојување годишна програма за работа, извештај за работа и финансиски план.

Основање на приватни библиотеки

Член 15

(1) Приватна библиотека основа домашно и странско правно и физичко лице под услови утврдени со овој и друг закон.

(2) Библиотечниот фонд на приватната библиотека може да го сочинува само библиотечниот материјал.

(3) Библиотечниот фонд на приватната библиотека добива статус на заштитено добро, доколку во постапка утврдена со Законот за заштита на културното наследство за истата се донесе соодветен акт за заштита.

(4) Во случаите утврдени во ставот (3) на овој член, на работата на приватните библиотеки се применуваат одредбите што важат за имателите на заштитени добра, согласно со Законот за заштита на културното наследство.

IV РАБОТЕЊЕ НА БИБЛИОТЕКИТЕ

Работење на библиотеките

Член 16

(1) Библиотеките ги вршат особено следниве работи:

1. набавуваат, истражуваат, собираат, стручно обработуваат и проучуваат, заштитуваат, чуваат, објавуваат, информираат, презентираат и даваат на користење библиотечен материјал;
2. го промовираат и афирмираат библиотечниот фонд на Република Македонија, преку изложби, предавања, литературни читања, семинари и курсеви, прикажување на филмови и други форми на дејствување;
3. обезбедуваат услови за користење и за научно и стручно проучување на библиотечниот фонд;
4. издаваат стручни публикации, каталози, водичи и друг информативен материјал;
5. водат влезна евиденција, инвентарна книга, основен каталог и друг вид евиденција и документација;
6. одржуваат библиотечни каталози и картотеки;
7. вршат стручна обработка и чување на родокрајниот библиотечен материјал од локално значење;
8. вршат библиографско - информациска и документациона дејност;
9. вршат позајмување и размена на библиотечниот материјал со други библиотеки и сродни установи;
10. се грижат за правилно применување на техничко-заштитните мерки за чување и одржување на библиотечниот материјал;
11. учествуваат во одржувањето на националната заемна библиографска база на централните каталози и бази на податоци и
12. вршат и други работи во областа на библиотечната дејност, согласно со закон.

(2) Библиотеките можат да вршат продажба на антикварен библиотечен материјал под услови што ќе ги определи матичната библиотека.

(3) Работите од ставовите (1) и (2) на овој член, библиотеките ги вршат за подрачјето на кое се основани.

Матична библиотека

Член 17

Заради унапредување и координација на работата на библиотеките на територијата на Република Македонија со овој и со Законот за заштита на културното наследство, како централна национална библиотека со матична функција се определува националната установа "Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски" - Скопје" (во натамошниот текст: матична библиотека).

Работење на матичната библиотека

Член 18

Матичната библиотека, покрај работите од членот 16 на овој закон, ги врши и следниве работи:

1. ја проучува состојбата и условите за развој на библиотечната мрежа, организацијата и унапредувањето на библиотечната дејност и дава стручни мислења и предлози;
2. ја координира работата на библиотеките во Република Македонија;
3. собира, обработува, чува и овозможува пристап до библиотечниот материјал кој се однесува на Македонија, објавен каде било во светот;
4. им укажува потребна стручна помош на библиотеките во Република Македонија;

5. дава иницијативи за донесување на прописи и мерки за унапредување на библиотечната дејност и стручно усовршување на библиотечните кадри;
6. изработува и објавува тековна и ретроспективна библиографија во Република Македонија и други посебни библиографии;
7. подготвува упатства за стручна обработка и чување на родокрајниот библиотечен материјал од национално значење;
8. врши обука и едуцирање на библиотечен кадар во Република Македонија, преку едукативен центар;
9. организира соработка меѓу библиотеките, особено во набавувањето, стручната обработка, позајмувањето и размената на библиотечниот материјал;
10. учествува во постапки за реституција на библиотечните добра што ги води Република Македонија;
11. дава мислење за исполнување на условите за отпочнување, односно престанок со работа на библиотеката од членовите 8 и 10 на овој закон;
12. го утврдува постоењето на услови за посебна заштита на странски библиотечен материјал, кога за негово изложување како експонат се дава осигурување;
13. врши каталогизација на публикација (ЦИП запис), ИССН - меѓународен стандарден број за списанија и ИСБН - меѓународен стандарден број за книги;
14. организира национален библиотечно - информациски систем во Република Македонија;
15. предлага донесување на прописи за техничко-заштитните мерки за чување и одржување на библиотечниот материјал;
16. води централни каталози на библиотечниот материјал;
17. прибира, чува и обработува текстови на докторски дисертации и магистерски трудови и врши размена на трудови со странство како национален реферален центар;
18. посредува во размената и позајмувањето на библиотечниот материјал меѓу библиотеките во Република Македонија и странските библиотеки;
19. собира, обработува и посредува статистички и други податоци за работата на библиотеките;
20. утврдува критериуми за отпишување на библиотечниот материјал и
21. врши и други работи утврдени со овој и друг закон.

V ДЕЈНОСТ НА БИБЛИОТЕКИТЕ

Прибавување на библиотечен фонд

Член 19

(1) Библиотеките, библиотечниот фонд го прибавуваат со купување, размена, подароци, завештанија, преку задолжителниот примерок што определени библиотеки го добиваат согласно со закон, како и преку отстапување и преземање од други правни и физички лица.

(2) Издавачките организации и книжарниците се должни библиотечниот материјал и другите публикации што ги расходуваат претходно да ги понудат за продажба на библиотеката на подрачјето на единицата на локалната самоуправа, каде што тие имаат седиште или деловни простории, по цена и други услови под кои се продава на лицата за откуп и преработка на хартија или други материјали.

(3) Библиотеката од ставот (2) на овој член е должна во рок од 30 дена да го извести понудувачот дали ја прифаќа понудата од ставот (2) на овој член. По истекот на рокот, понудата може да ја прифати друга библиотека во ист рок и под исти услови.

Чување на библиотечен фонд

Член 20

Заради трајно зачувување и користење на библиотечниот фонд, библиотеките се должни да го чуваат во услови и со примена на современи технички средства, што обезбедуваат негова целосна и ефикасна заштита.

Евиденција и документација на библиотечниот фонд

Член 21

(1) Библиотеките се должни да водат евиденција на библиотечниот фонд и библиотечната документација.

(2) Евиденцијата на библиотечниот фонд содржи влезна евиденција, инвентарна книга, основен каталог на библиотечниот фонд и друг вид евиденција.

(3) Локалните библиотеки во единиците на локалната самоуправа на чие подрачје се основани и во кои покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, е службен јазикот и писмото што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија, влезната евиденција и основниот каталог на библиотечниот фонд ги водат на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на јазикот и писмото што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија на подрачјето на таа единица на локалната самоуправа.

(4) Библиотечната документација содржи податоци за библиотечните добра и библиотечните материјали кои се потребни за нивната стручна обработка, идентификација, начинот и состојбата во која се прибавени, настанатите промени, процесите на обработка и друго.

(5) Министерот ги пропишува формата, содржината и начинот на водење на евиденцијата на библиотечниот фонд и библиотечната документација од ставовите (2) и (4) на овој член.

Ревизија на библиотечниот фонд

Член 22

(1) Библиотеките се должни да вршат ревизија на библиотечниот фонд.

(2) Со ревизијата се утврдува состојбата на библиотечниот фонд и потребата за преземање на соодветни мерки за негова ефикасна заштита.

(3) Ревизијата на библиотечниот фонд се врши најмалку на секои пет години, а за матичната библиотека најмалку на секои десет години.

(4) Библиотеките можат да го ограничат користењето на оштетениот библиотечен фонд заради негово трајно зачувување.

Отпишување на библиотечен фонд

Член 23

(1) Библиотечните добра во јавните библиотеки можат да се отпишат од инвентарната книга врз основа на акт за престанок на заштитата, на начин и постапка пропишани со Законот за заштита на културното наследство.

(2) Отпишување на библиотечниот материјал и библиотечната документација се врши со решение што го донесува директорот на библиотеката, по претходно добиена согласност од стручна комисија, именувана од управниот одбор на библиотеката, според единствени критериуми.

(3) Критериумите од ставот (2) на овој член ги утврдува матичната библиотека.

Задолжителен примерок

Член 24

Заштитата, чувањето и користењето на задолжителниот примерок, го остваруваат библиотеките утврдени со Законот за задолжителен примерок.

Научно-образовна и друга дејност на библиотеката

Член 25

(1) При вршењето на своите основни дејности, како и дејностите поврзани со нив, библиотеките вршат работи од интерес за науката и образованието.

(2) Библиотеките шират сознанија за вредностите и значењето на културните и научните вредности на библиотечните добра.

(3) Библиотеките подготвуваат и реализираат интерактивни образовни програми, приоритетно насочени кон децата, учениците и студентите.

(4) Библиотеките се должни на посетителите да им овозможат користење на библиотечниот материјал, како и јасна презентација на изложените библиотечни материјали, преку истакнување на натписи, ознаки, издавање на водичи и слично.

(5) Библиотеките можат да вршат и други дејности, што се во функција на подобра посетеност и комерцијална презентација и на маркетинг на библиотечните услуги, како што е отворање на кафетерии, книжарници, продажба на информативен материјал и слично под услови утврдени со закон.

Презентација на библиотечниот фонд

Член 26

(1) Библиотеките вршат презентација на библиотечниот фонд преку организирање на постојани и повремени изложби, како и преку обезбедување на дополнителни информации за нивната дејност.

(2) Презентациите се организираат врз основа на научни принципи и на начин кој овозможува осознавање на културната и научната вредност на изложениот библиотечен фонд.

(3) Презентирањето на библиотечниот фонд се врши под услови и на начин со кој се гарантира целосна безбедност на изложениот библиотечен фонд.

Работно време на библиотеките

Член 27

(1) Работното време на библиотеките треба да биде организирано на начин што овозможува користење на сите целни групи на корисници.

(2) Библиотеките се должни јавно да ги објават деновите и часовите за работа.

(3) Децата, учениците и студентите, како и лицата со посебни потреби плаќаат намалени цени на услугите или се ослободени од нивно плаќање.

(4) Прашањата од ставовите (2) и (3) на овој член, поблиску се уредуваат со статутот на библиотеката.

Изработување на примероци на библиотечни материјали

Член 28

Библиотечните материјали можат да бидат репродуцирани во библиотечни примероци со некомерцијална цел, согласно со прописите за авторското право и сродните права.

Копија на библиотечно добро

Член 29

(1) Копија на библиотечно добро се изработува заради негово зачувување во случаи:

1. кога тоа е потребно од безбедносни причини;
2. кога не постојат соодветни услови за негово чување;
3. кога библиотечното добро е дадено на времено користење на друга библиотека или друга сродна јавна установа и
4. кога постои неопходна потреба за негово изложување во друга библиотека.

(2) За едно библиотечно добро не може да се изработат повеќе од три копии. За секоја копија на библиотечното добро, библиотеката издава сертификат.

(3) Во библиотеките се води регистар на копии на библиотечни добра.

(4) Содржината и начинот на водење на регистарот на библиотечните копии од ставот (3) на овој член и образецот на сертификатот од ставот (2) на овој член ги пропишува министерот.

Користење на библиотечно добро за комерцијални цели

Член 30

Производството на стоки, етикети и дизајнерски решенија во кои се содржани фотографии или графички приказ на библиотечното добро, по претходно добиена дозвола

од носителите на авторското право и сродните права, се врши согласно со Законот за заштита на културното наследство.

Осигурување на библиотечните фондови

Член 31

Библиотечните фондови на јавните библиотеки, библиотечната документација и просторот во кој е сместена библиотеката, задолжително се осигуруваат кај осигурително друштво со средства што ги обезбедува основачот.

VI ПРАВА И ОБВРСКИ НА КОРИСНИЦИТЕ

Права на корисниците

Член 32

(1) Корисниците на библиотеките имаат право на основните библиотечни услуги за користење на библиотечните фондови, користење на информации за фондот и упатства за користење на извори на информации.

(2) Правата на корисниците поблиску се регулираат со посебните акти на библиотеките.

Прибирање и заштита на лични податоци на корисниците

Член 33

Во функција на својата дејност, а во согласност со прописите за заштита на личните податоци, библиотеките истите ги земаат од своите корисници и се обврзани да ги користат само за намена за која се земени.

Обврски на корисниците

Член 34

(1) Корисниците на библиотечните услуги имаат обврска да ги почитуваат правилата за користење на библиотечните услуги во согласност со овој закон, друг закон, општ акт како и друг акт на библиотеките.

(2) Библиотеките се обврзани на корисниците, правилата за нивните права и обврски да им ги соопштат на соодветен и транспарентен начин.

VII ОСИГУРУВАЊЕ ЗА ЕКСПОНАТИ И ИЗЛОЖБИ ОД СТРАНСТВО

Осигурување

Член 35

Осигурување во смисла на овој закон е гаранција на Република Македонија за надомест од штета на експонати и изложби од странство, договорени односно организирани на територијата на Република Македонија, од страна на јавните библиотеки.

Услови за давање на осигурување

Член 36

(1) Осигурување во смисла на членот 35 на овој закон може да се даде за:

1. експонати, односно изложби од странство што имаат посебна културна, уметничка, научна и историска вредност, доколку нивното презентирање е условено со претходно обезбедување со осигурување и
2. експонати, односно изложби за кои трошоците на осигурување кај осигурителното друштво се исклучително високи поради декларираната вредност на експонатите, а сопственикот е согласен да прифати ваков начин на осигурување.

(2) Осигурување не може да се даде за експонати и изложби преземени, односно организирани со комерцијални цели.

Одлука за давање осигурување

Член 37

(1) Одлука за давање на осигурување, во смисла на членот 36 на овој закон, донесува Владата на Република Македонија, по предлог на Министерството.

(2) Одлуката од ставот (1) на овој член може да се донесе, доколку јавната библиотека-организатор на изложбата обезбеди посебни услови за заштита на експонатите, како што се особено:

1. непрекината физичка заштита на експонатите од моментот на преземањето до моментот на нивното предавање;
2. одржување на климатски и други услови според видот на експонатот и
3. обезбедување на објектите и просториите од сите видови ризици што можат да ја загорат безбедноста на експонатите.

(3) Обезбедувањето на условите од ставот (2) на овој член го утврдува матичната библиотека.

VIII НАЦИОНАЛЕН БИБЛИОТЕЧНО-ИНФОРМАЦИСКИ СИСТЕМ

Единственост на библиотечно-информацискиот систем

Член 38

(1) Библиотеките во Република Македонија дејствуваат како единствен национален библиотечно-информациски систем којшто функционира како заедничка интерактивна национална библиографско-каталожка база на податоци, којашто се поврзува со другите библиотечно-информациски системи во странство (во натамошниот текст: библиотечно-информациски систем).

(2) Преку библиотечно-информацискиот систем се обезбедува усогласено, стандардизирано и економично библиотечно работење, рационално користење на библиотечниот материјал и задоволување на потребите од информации.

(3) Библиотечно-информацискиот систем на Република Македонија го сочинуваат подсистеми чиј број, видови и функционирање го определува и го одржува матичната библиотека. Матичната библиотека е седиште на интерактивната национална библиографско-каталожка база на податоци од ставот (1) на овој член.

Поврзување со системот на научни информации

Член 39

Библиотеките, преку соработка со информациско-документаристичките служби и информатичките центри на научно-истражувачките установи се поврзуваат со системот на научните информации.

Единственост на библиотечно-информацискиот систем

Член 40

Единственоста на библиотечно-информацискиот систем се обезбедува, особено преку:

1. единствена стручна обработка на библиотечниот материјал;
2. единствен начин на собирање и обработка на информации и податоци;
3. единствено водење на каталози и други информативни помагала и заедничко обезбедување на дејствувањето на централни каталози и
4. развивање на меѓубиблиотечна соработка и позајмување на библиотечен материјал.

Права и обврски на субјектите на библиотечно-информацискиот систем

Член 41

Правата и обврските на субјектите на библиотечно-информацискиот систем поблиску се регулираат договорно.

IX НАЦИОНАЛЕН СОВЕТ ЗА БИБЛИОТЕКАРСТВОТО

Национален совет за библиотекарството

Член 42

(1) Заради анализа на состојбите, утврдување на мерки за унапредување и долгорочен развој во остварувањето на дејноста на библиотеките се основа Национален совет за библиотекарството како советодавно и стручно тело на министерот (во натамошниот текст: Советот).

(2) Советот е составен од претседател и осум члена што ги именува и разрешува министерот.

(3) Претседателот и членовите на Советот се именуваат од редот на истакнати поединци, од областа на библиотекарството, науката, културата, образованието, како и од здруженија на граѓани од оваа област.

(4) Претседателот и членовите на Советот се именуваат за период од четири години и може повторно да бидат именувани.

Надлежност на Советот

Член 43

Советот:

1. ги разгледува општите прашања во врска со остварувањето на библиотечната дејност;
2. ги следи и анализира достигнувањата и состојбите во библиотечната дејност;
3. дава мислење и предлози за прописи и за стратегија за натамошен развој и унапредување на библиотечната дејност;
4. расправа за спорните прашања во врска со библиотечната дејност и дава мислење за нивно разрешување;
5. ја проучува и дава мислење за организацијата на библиотечната мрежа во Република Македонија;
6. донесува деловник за својата работа и
7. врши други работи утврдени со закон.

Административно-технички работи

Член 44

Административните и техничките работи за Советот ги вршат вработените во Министерството.

X СТРУЧНИ ЗВАЊА

Вршење на стручни работи во библиотеките

Член 45

Во библиотеките стручните работи ги вршат работници со изборни стручни звања, со неизборни стручни звања и работници со други стручни и научни звања.

Изборни стручни звања

Член 46

Стручните работи во библиотеците ги вршат работници со изборни звања виш библиотекар и библиотекар советник.

Посебни услови за избор во виш библиотекар и библиотекар советник

Член 47

(1) Во звањето виш библиотекар може да биде избрано лице, кое има:

1. завршено магистерски студии од соодветната област и три години работа како библиотекар или десет години работа како библиотекар и
2. објавени и реализирани стручни проекти од значење за унапредување на библиотечната дејност и
3. способност за самостојно организирање на стручната работа.

(2) Во звањето библиотекар советник може да биде избрано лице кое има:

1. докторат на науки од соодветната област и три години работа како виш библиотекар или десет години работа како виш библиотекар;
2. истакнати објавени и реализирани стручни проекти од посебно значење за унапредување на библиотечната дејност од потесното подрачје за кое се избира и
3. висок степен на самостојност во организирање на стручната работа.

(3) Лицата избрани во звањата од ставовите (1) и (2) на овој член, се преизбираат по истекот на секоја петта година.

(4) По исклучок лицето избрано во звање од ставот (2) на овој член, после првиот преизбор не се преизбира.

Надлежност и постапка за избор и преизбор во стручно звање

Член 48

(1) Изборот и преизборот во стручните звања од членовите 46 и 47 на овој закон го врши министерот, согласно со Законот за заштита на културното наследство, врз основа на оцена на рецензиона комисија.

(2) Постапка за избор и преизбор во стручно звање се поведува по барање на заинтересираниот стручен работник. Постапка за преизбор може да се поведе и на иницијатива на директорот на јавната библиотека или од страна на органот на управување на јавната библиотека, најдоцна во рок од три месеци пред истекот на рокот за преизбор.

(3) Рецензионата комисија од ставот (1) на овој член се состои од најмалку три члена, избрани од редот на лицата кои го имаат најмалку истото звање за кое се врши избор, односно преизбор или имаат соодветно научно звање. Повеќе од половината од членовите на комисијата ја сочинуваат лица од истото стручно подрачје во кое се избира кандидатот.

(4) Рецензионата комисија поднесува писмен извештај во рок определен со актот за нејзиното формирање.

(5) Извештајот од ставот (4) на овој член содржи биографски податоци за кандидатот, преглед и оцена на неговата стручна работа и оцена за исполнетоста на условите за преизборот.

(6) Постапката за избор и преизбор во стручно звање трае најдолго три месеца.

Неизборни стручни звања

Член 49

Стручните работи во библиотеката ги вршат работници со неизборни стручни звања кои имаат соодветно средно образование за звањето библиотекарски помошник и соодветно вишо образование за звањето самостоен библиотекарски помошник и соодветно високо образование за звањето библиотекар, согласно со општите акти на библиотеката.

Вршење на други стручни работи во библиотечната дејност

Член 50

Определени стручни работи во областа на библиотечната дејност може да вршат и работници кои имаат научни звања, како и стручни звања во областа на заштитата на културното наследство, архивското работење и музејската дејност и други работници согласно со општиот акт на библиотеката.

XI НАДЗОР

Вршење на надзор

Член 51

(1) Надзор над спроведување на овој закон врши Министерството.

(2) При вршењето на надзорот над работата на органите на општината, министерството ги врши следниве работи:

1. ја следи законитоста на работата на органите на општината и презема мерки и активности и поднесува иницијативи за остварување на надлежностите на општината во согласност со овој закон;
2. оценува дали органите на општината ги обезбедуваат надлежностите на општината да се извршуваат согласно со стандардите и постапките утврдени со овој закон;
3. дава препораки за доследно спроведување на надлежностите на општината во рамките утврдени со овој закон, на барање на органите на општината;
4. ја следи законитоста на решенијата што градоначалникот ги донесува во решавањето на поединечните права при изборот на директорот на библиотеката и
5. навремено ги известува органите на општината за констатираните состојби во нивната работа и за преземените мерки при вршење на надзорот.

(3) Инспекциски надзор над спроведувањето на овој закон врши Министерството преку инспекторите за култура согласно со Законот за културата и Управата за заштита на културното наследство, согласно со Законот за заштита на културното наследство.

XII КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Прекршоци

Член 52

(1) Со парична казна од 100.000 до 200.000 денари ќе се казни за прекршок правното лице, ако:

1. започне да врши библиотечна дејност без решение дека ги исполнува посебните услови за отпочнување со работа за вршење на дејноста (член 8);
2. не води влезна евиденција, инвентарна книга, основен каталог на библиотечниот материјал и библиотечната документација и друг вид евиденција и документација (член 21);
3. не врши ревизија на библиотечен фонд (член 22);
4. јавно не ги објави деновите и часовите за посета и не определи намалени цени за одреден вид на посетители, односно не ги ослободи од плаќање на услугите (член 27 ставови (2) и (3));
5. за едно библиотечно добро изработи повеќе од три примероци (член 29 став 2) и
6. не води регистар на копии од библиотечни добра (член 29 став (3)).

(2) Со парична казна од 10.000 до 30.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) на овој член и одговорното лице во правното лице.

(3) Со парична казна од 10.000 до 50.000 денари за прекршок од ставот (1) на овој член ќе се казни трговец поединец.

(4) За прекршокот од ставот (1) точка 5 на овој член, на правното лице може да му се изрече мерка на безбедност одземање на предмети кои се стекнати со извршување на прекршокот.

XIII ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 53

Со денот на влегувањето во сила на овој закон, матичните библиотеки основани согласно со Законот за библиотечната дејност (“Службен весник на СРМ” број 17/74, 42/76, 17/84 и 51/88 и “Службен весник на Република Македонија” број 12/93), продолжуваат да работат како јавни библиотеки, основано согласно со овој закон и Законот за културата.

Основање на Советот

Член 54

Советот ќе се основа во рок од 30 дена од денот на примената на овој закон.

Подзаконски акти

Член 55

(1) Прописите чие донесување е предвидено со овој закон ќе се донесат најдоцна во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До денот на влегувањето во сила на општиот акт од членот 2 став (2) на овој закон, ќе се применува Правилникот за определување библиотечен материјал што ќе се смета за споменик на културата и редок библиотечен материјал и за условите и начинот на неговото стручно обработување, заштита, чување и користење (“Службен весник на СРМ” број 8/78).

Стручни звања

Член 56

На лицата коишто до денот на примената на овој закон, се здобиле со звање виш библиотекар и библиотекар-советник, согласно со Законот за библиотечната дејност (“Службен весник на СРМ” број 17/74, 42/76, 17/84 и 51/88 и “Службен весник на Република Македонија” број 12/93), здобиените звања им се признаваат.

Преименување на матичната библиотека

Член 57

Досегашната Универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”-Скопје, со денот на влегувањето во сила на овој закон, продолжува да работи како национална установа Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски” - Скопје.

Престанување на постојниот закон

Член 58

Со денот на примената на овој закон престанува да важи Законот за библиотечната дејност (“Службен весник на СРМ” број 17/74, 42/76, 17/84 и 51/88 и “Службен весник на Република Македонија” број 12/93).

Влегување во сила на Законот и почетокот на примената на Законот

Член 59

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”, а ќе се применува од денот на конституирањето на советите на општините и на градот Скопје и изборот на градоначалниците на општините и градоначалникот на градот Скопје по спроведувањето на првите наредни локални избори согласно со Законот за локалните избори (“Службен весник на Република Македонија” број 46/96, 12/2003, 35/2004, 52/2004 и 60/2004).